

**PROGRAM MERYTORYCZNY
KONKURSU JĘZYKA POLSKIEGO
DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
w roku szkolnym 2015/2016**

Cele konkursu

- rozwijanie zainteresowań i uzdolnień humanistycznych uczniów oraz przygotowanie do samokształcenia,
- doskonalenie umiejętności świadomego odbioru tekstów kultury,
- kształtowanie i rozwijanie kompetencji czytelniczych,
- rozwijanie świadomości językowej oraz kultury języka,
- rozwijanie umiejętności wykorzystywania wiedzy o literaturze, kulturze i języku w analizie i interpretacji tekstów kultury,
- rozwijanie talentów twórczych uczniów,
- promowanie osiągnięć uczniów i nauczycieli.

Zakres wiadomości i umiejętności wymaganych na poszczególnych etapach konkursu

Ramowy program merytoryczny konkursu obejmuje:

- treści wynikające z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych (II etap edukacyjny w zakresie języka polskiego) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół z dnia 27 sierpnia 2012 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 977),
- znajomość tekstów kultury wymienionych w niniejszym programie,
- znajomość zagadnień omawianych w tekstach literatury pomocniczej.

Na wszystkich etapach uczeń powinien wykazać się umiejętnościami:

- odbioru, analizy i interpretacji tekstów kultury,
- posługiwania się pojęciami z zakresu wiedzy o literaturze (np.: podmiot mówiący, bohater liryczny, sytuacja liryczna, nadawca i odbiorca wypowiedzi),
- wykorzystania nabytej wiedzy językowej,
- uzasadniania, argumentowania, komentowania,
- tworzenia wypowiedzi pisemnych w następujących formach gatunkowych: list, sprawozdanie, opis, ogłoszenie, zaproszenie, notatka, opowiadanie, pamiętnik, dziennik, proste formy dziennikarskie takie jak: wywiad, felieton, notatka prasowa, komentarz, polemika, recenzja.

TEKSTY KULTURY OBOWIĄZUJĄCE NA POSZCZEGÓLNYCH ETAPACH KONKURSU

ETAP I (szkolny)

Tajemnice domu

1. Film *Magiczne drzewo*, reż. Andrzej Maleszka. Polska 2009.
2. Małgorzata Musierowicz, *Opium w rosole*, Warszawa: Nasza Księgarnia, 1990.
3. Joanna Olech, *Dynastia Miziołków*, Warszawa: Wydawnictwo Literatura, 1994 .
4. Anna Onichimowska, *Daleki rejs*, Łódź: Wydawnictwo Literatura, 2012.
5. Marcin Szczygielski, *Czarownica piętro niżej*, Warszawa: Wydawnictwo Bajka, 2013.
6. *Barwy poezji. Wiersze dla czternastolatków*, wybór i oprac. Anatol Przemysław Pijanowski, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995 (wiersze zamieszczone w części *Ja i świat*).

ETAP II (rejonowy)

Tajemnice mojego świata

Obowiązuje znajomość zagadnień i lektur z I etapu (szkolnego), a ponadto:

1. Paweł Beręsewicz, *Warszawa. Spacer z Ciurkami - przewodnik familijny*, Kraków: Wydawnictwo Skrzat, 2012.
2. Nikos i Ares Chadzinikolau, *Ilustrowana księga mitów greckich*, Katowice: Videograf II, 2006 (rozdziały I-III: *Powstanie świata, Bogowie i bóstwa, Bogowie i ludzie*) lub: Jan Parandowski, *Mitologia*, Wydawnictwo Puls, 1992 lub wydania późniejsze (część I *Grecja*, rozdziały: *Narodziny świata, Bogowie olimpijscy, Bogowie światła i powietrza, Bogowie ziemscy, Królestwo morza, Królestwo piekieł, Bóstwa doli i spraw ludzkich, Bohaterowie*).
3. Guus Kuijer, *Książka wszystkich rzeczy*, tł. Jadwiga Jędryas, Warszawa: Wydawnictwo Dwie Siostry, 2012.
4. Rick Riordan, *Złodziej pioruna*, tł. Agnieszka Fulińska, Kraków: Wydawnictwo Galeria Książki, 2009.

ETAP III (wojewódzki)

Tajemnice książek

Obowiązuje znajomość zagadnień i lektur z I etapu (szkolnego) i II etapu (rejonowego), a ponadto:

1. Michael Ende, *Nie kończąca się historia*, tł. Sławomir Błaut, Kraków: Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2010, 2014 lub inne wydania (Nasza Księgarnia 1986, 1994, Siedmioróg 2000).
2. Cornelia Funke, *Atramentowe serce*, tł. Jan Koźbiał, Warszawa: Egmont Polska, 2006.
3. Jostein Gaarder, *Świat Zofii*, tł. Iwona Zimnicka, Warszawa: Wydawnictwo Jacek Santorski & CO, 1995 i wydania późniejsze (szczególnie rozdziały: *Ogród Edenu, Cylinder, Mity, Przeznaczenie, Sokrates, Ateny, Dwa kręgi kulturowe*).
4. Wisława Szymborska, *Zmysł udziału. Wybór wierszy*, Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2006.
5. Melchior Wańkowicz, *Ziele na kraterze*, Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax, 1983 lub wydania późniejsze (rozdziały: *Kielkowanie, Czy przycinać, Rozrost*).
6. *Sekret księgi z Kells*, reż. Tomm Moore. Belgia, Francja, Irlandia 2009.

LITERATURA POMOCNICZA

1. *Informatory o sprawdzianie od roku szkolnego 2014/2015* zamieszczone na stronie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej. (www.cke.edu.pl zakładka *Sprawdzian w klasie VI*)
2. Stanisław Bortnowski, *Warsztaty dziennikarskie*, Warszawa: Stentor, 1999 (głównie: część 2., *Informacja, czyli sedno dziennikarstwa*, oraz część 3., *Publicystyka, czyli dziennikarstwo dla tych, którzy analizują rzeczywistość*).
3. Grzegorz Leszczyński, *Elementarz literacki*, Warszawa: Prószyński i S-ka, 2001.
4. Maria Nagajowa, *Sztuka dobrego pisania i mówienia*, Warszawa: Wydawnictwo Oświata, 2003.
5. Radosław Pawelec, *Przyjazna gramatyka*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne PWN, 2005 (zagadnienia poprawnościowe zamieszczone po każdym z głównych działów książki).
6. do programu dodany jest załącznik w postaci spisu treści pozycji: *Barwy poezji. Wiersze dla czternastolatków*, wybór i oprac. Anatol Przemysław Pijanowski, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995.

Do programu dodany jest **załącznik** w postaci spisu treści pozycji: *Barwy poezji. Wiersze dla czternastolatków*, wybór i oprac. Anatol Przemysław Pijanowski, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995

Załącznik

Barwy poezji. Wiersze dla czternastolatków, wybór i oprac. Anatol Przemysław Pijanowski,
Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995

Spis treści

Aleksandra Olędzka-Frybesowa *Komu jest potrzebna poezja*
Wisława Szymborska *Niektórzy lubią poezję*

Dialog z tradycją

Wisława Szymborska *Chwila w Troi*
Leopold Staff *Rzęsa*
Zbigniew Herbert *Nike która się waha*
Roman Brandstaetter *Biblio, ojczyzno moja*
Jan Kochanowski *Pieśń XXV (Czego chcesz od nas Panie)*
Jan Kochanowski *Kochanowskiego przekład psalmów*
Czesław Miłosz *Przypowieść o maku*
Kazimierz Wierzyński *Biblia polska*
Juliusz Słowacki *Chodzi mi o to* (fragment *Beniowskiego*), *Lubiłem lipę* (fragment *Beniowskiego*)
Leopold Staff *Lipy*
Jerzy Liebert *Na lipę czarnoleską*
Tadeusz Chróścielewski *Pochwała drzew*
Bolesław Taborski *W Czarnolesie*
Władysław Broniewski *** *(Anka, to już trzy i pół roku)*
Jan Lechoń *Śmierć Mickiewicza*
Stanisław Baliński *Biurko Mickiewicza*
Leopold Staff *Mickiewicz*
Tadeusz Różewicz *Chleb*
Leopold Staff *Gałczyński*
Wisława Szymborska *Nagrobek*
Anna Kamieńska *** *(Ptasi domek drewniany)*
Tomasz Jastrun *Lekcje religii z księdzem Twardowskim*
Józef Ratajczak *Przypis do ojczyzny*
Bogusław Żurkowski *Wiersz dydaktyczny*
Jan Lechoń *Legenda*
Leopold Lewin *Powrót*
Kazimierz Wierzyński *Wróc nas do kraju*
Jan Pietrzak *Żeby Polska była Polską*

Ja i świat

Adam Asnyk *Do młodych*
Czesław Miłosz *Zakłęcie*
Wisława Szymborska *Allegro ma non troppo*
Jonasz Kofta *Radość o poranku*
Miron Białoszewski *Autoportret radosny*
Małgorzata Hillar *My z drugiej połowy XX wieku, Niepokój*
Jerzy Liebert *** *(Uczę się siebie, człowieku)*
Włodzimierz Słobodnik *Historia*

Wisława Szymborska *Koniec i początek*
Anna Kamieńska *Nie martw się, Drzewa*
Urszula Koziół *Nie mijaj ranku*
Wisława Szymborska *Nic dwa razy*
Jan Twardowski *Nie mogę trafić*
Czesław Miłosz *Tak mało*
Jan Lechoń *Preludium*
Czesław Miłosz *Dar*
Joanna Kulmowa *Chrystus Paryża Lizbony, *** (Zarośnięty, brudny w szmaty obuty), Czy są proste kraje*
Stanisław Ryszard Dobrowolski *Być może*
Jan Twardowski *Śpieszmy się, Żal*
Anna Kamieńska *Puste miejsca*
Leopold Staff *Nadzieja, Podwaliny, Most, Ciężar*
Ernest Bryll **** (Uczyć się być mężczyzną)*
Jan Twardowski *Podziękowanie, Mrówko ważko biedronko*
Tadeusz Kubiak *Moje włości*
Jerzy Harasymowicz *Cały mój dobytek*
Jan Pietrzak *Święte słowa*
Ryszard Krynicki *Dobroć jest bezbronna*
Urszula Koziół *W rytmie korzeni*
Jonasz Kofta *To ziemia*
Julian Tuwim *Wspomnienie*
Leopold Staff *Wspomnienie*
Jerzy Harasymowicz *Lekcja gramatyki*
Jonasz Kofta *Co to jest miłość*
Czesław Miłosz *Miłość*
Jan Twardowski *Świat, Nie ma czasu*
Małgorzata Hilar *Poziomka*
Leszek Aleksander Moczulski **** (Mówiłaś: „Kocham skowronki“)*
Julian Tuwim *Zapach szczęścia*
Władysław Broniewski *Szczęście*
Jan Twardowski *Naucz się dziwić*
Jonasz Kofta *Kiedy się dziwić przestanę, Pamiętajcie o ogrodach*
Bogdan Ostromięcki *Rzeki*
Urszula Koziół **** (Otwórzmy okno)*

Malowanie słowem

Wisława Szymborska *Miniatura średniowiecza*
Miron Białoszewski *Średniowieczny gobelin o Bieczu*
Jerzy Harasymowicz *Madonna z Kuźlowej*
Aleksandra Olędzka-Frybesowa *Madonna z Dzieciątkiem i aniołami*
Stanisław Grochowiak *Bellini „Pieta“, Breughel (II), Lekcja anatomii (Rembrandta)*
Kazimierz Przerwa-Tetmajer *W kaplicy Sykstyńskiej*
Wisława Szymborska *Pejzaż*
Jan Lechoń *Chełmoński*
Kazimierz Gliński **** (Tatulu!...)*
Jerzy Harasymowicz *Sztuka Makowskiego*
Tadeusz Różewicz *Kopytka*
Bogdan Ostromięcki *Gauguin – „Przebudzenie wiosny“*
Alina Biernacka *27 VI*
Jan Twardowski *Niebo*

Józef Czechowicz *Prowincja noc*
Julian Przyboś *Na pejzażu, Katedra w Lozannie*
Jerzy Harasymowicz *Tryptyk Madonna Małopolska, Madonna z wakacji*
Jalu Kurek *Wysoka Gierlachowska (Madonno...)*
Konstanty Ildefons Gałczyński *Piosenka o Wicie Stwoszu* (fragment poematu *Wit Stwosż*),
Mala Fuga (fragment poematu *Niobe*)
Bogdan Ostromęcki *Nike*

Poezja i muzyka

Alina Biernacka *Pochwała muzyki*
Jan Kochanowski *Pieśń świętojańska o Sobótce*
Adam Mickiewicz *Mazur, Poloneza czas zacząć* (fragment *Pana Tadeusza*)
Józef Czechowicz *Ze wsi*
Jarosław Iwaszkiewicz *Obertas*
Julian Tuwim *Grante valse brillante*
Konstanty Ildefons Gałczyński *Pieśni* (fragmenty)
Krzysztof Kamil Baczyński *Sur le pont d' Avignon*
Jerzy Jurandot *Walczyk Warszawy*
Anna Kamieńska *Cisza*
Władysław Broniewski *Mazurek Szopena*
Stanisław Ryszard Dobrowolski *Odejście Fryderyka*
Leopold Staff *Zniszczenie pomnika Chopina w Warszawie, Nonsens*
Konstanty Ildefons Gałczyński *Spotkanie z Chopinem* (fragment poematu *Niobe*)
Marian Hemar *Testament Chopina*
Jerzy Hordyński *Nokturn Fis-dur Chopina*
Roman Brandstaetter *Żelazowa Wola, Peruka starego nauczyciela, Etiudy, Preludia, Śmierć Chopina*
Cyprian Kamil Norwid *Fortepian Szopena* (fragment)
Stanisław Baliński *Lustro Szopena, Ojczyzna Szopena*
Leopold Lewin *Mickiewicz słucha Szopena*
Or-Ot (Artur Oppman) *Szumi melodia jak bór niezmierny*
Jan Lechoń *Aria z kurantem*
Stanisław Baliński *Wieczorny spacer Moniuszki*
Wanda Chotomska *Śpiewnik domowy*
Antoni Słonimski *Koncert skrzypcowy*
Józef Czechowicz *Modlitwa żałobna*
Jan Lechoń *Niebo*
Jerzy Hordyński *Szymanowski*
Wanda Chotomska *Harnasie*
Jarosław Iwaszkiewicz *Kiedyś na Sycylii, Walc Brahmsa*
Jan Koprowski *Paganini*
Jarosław Iwaszkiewicz *Słota*
Stanisław Baliński *Rozmaryn*
Stanisław Ryszard Dobrowolski *Ominia mea*

Od Autora
Notatki o autorach